

El cultiu de càrtam

ag. 30, 2023 |

Les llavors de càrtam s'utilitzen, majoritàriament, per a l'alimentació d'ocells o per a l'obtenció d'oli. La planta s'adapta bé a diferents tipus de sòl i, fins i tot, es pot desenvolupar en terrenys àrids o en indrets amb poca precipitació. Té unes fulles amb espines i les llavors queden embolcallades per les bràctees; a més, l'oli de càrtam té unes característiques similars a les de l'oli de gira-sol. Aquests atributs fan que el càrtam pugui ser una alternativa al cultiu de gira-sol en aquelles zones on hi ha problemes amb aus granívores o espècies cinegètiques.

Què és el càrtam?

El càrtam o safranó (*Carthamus tinctorius* L.) és una planta anual de la família de les Compostes les llavors de la qual s'utilitzen, principalment, per a alimentació d'ocells o per a l'obtenció d'oli. Les flors també es poden emprar per a fer colorants.

La planta presenta una tija erecta i ramificada d'una longitud aproximada d'un metre; a la part terminal es troben els capítols amb flors tubulars de color groc o vermellós. Cada capítol pot tenir entre quinze i trenta llavors, que tenen una tonalitat blanquinosa. Les llavors queden embolcallades per bràctees espinoses fins a la maduració i impedeixen que, durant el cicle de cultiu, els ocells puguin alimentar-se'n. D'altra banda, a mesura que es ramifica la planta, es desenvolupen espines a les fulles. Aquesta característica de la planta evita possibles danys i pèrdues en el cultiu provocades per espècies cinegètiques.

El càrtam té una arrel pivotant, i s'adapta bé a diferents tipus de sòls, fins i tot es pot desenvolupar en terrenys àrids o en indrets amb poca precipitació.

Cicle de cultiu

L'època recomanable de sembra és durant els mesos de febrer i març. S'utilitza una sembradora de cereals a una dosi de sembra d'uns 21 kg/ha. És aconsellable tancar els broquets de la sembradora de forma alternativa per afavorir la ramificació de la planta. El cànem se sembla a una profunditat de dos a quatre centímetres. El marc de plantació oscil·la entre 8-10 x 26-27 cm. D'altra banda, cal tenir en compte que el cànem necessita més humitat que els cereals per a germinar: una bona saó facilitarà la germinació.

En funció de les condicions del sòl, la llavor pot trigar fins a tres setmanes en germinar. Posteriorment, es forma una roseta de fulles que es desenvolupa lentament. En aquests estadis inicials la planta competeix malament amb les herbes adventícies: per al seu control amb mètodes mecànics es pot utilitzar un rascle rotatiu. Val a dir que durant aquesta etapa la planta és capaç de resistir les gelades.

La floració s'inicia a la tija principal i després floreixen els capítols de les ramificacions secundàries.

El cànem és capaç de generar nous brots si es malmeten els primaris; si això passa, cal tenir

present que es pot endarrerir el cicle de cultiu. D'altra banda, les precipitacions a l'inici de la floració afavoreixen el desenvolupament i l'ompliment del gra, però pluges continuades durant aquest període poden repercutir negativament en la pol·linització i la posterior formació de la llavor.

El procés de maduració finalitza a les quatre o cinc setmanes després de la floració. Quan les fulles presenten un color marronós i les tiges estan seques, el càrtam ja es pot collir utilitzant una recol·lectora de cereals.

A fi de no malmetre la llavor a l'hora de collir-la, cal ajustar la recol·lectora: la velocitat del trill ha de ser baixa, al voltant de 600 rpm. L'obertura del trill es recomana que sigui al voltant de 16 mm (davant) i 13 mm (darrere) més que en el blat. En referència al vent, ha de ser una mica menys que en el blat.

Altres aspectes a tenir en compte

L'oli de càrtam té unes característiques molt similars a l'oli de gira-sol, pel que el càrtam pot ser una alternativa al cultiu de gira-sol en aquelles zones on hi ha problemes amb aus granívores o espècies cinegètiques.

El càrtam es desenvolupa millor en sòls profunds, ben drenats i fèrtils que no pas en sòls pesats, argilosos i amb tendència a entollar-se. En condicions favorables per al cultiu, es poden obtenir rendiments al voltant dels 1.700 kg/ha.

Les malalties més citades en el cultiu del càrtam són les causades per fongs com *Sclerotinia*, *Alternaria*, *Verticillium* o *Fusarium*, entre d'altres.

El càrtam és un bon cultiu per afegir en la rotació amb cereals d'hivern. En canvi, no és

recomanable sembrar gira-sol o colza si s'ha fet càrtam prèviament.

AUTORS

LAURA PÉREZ

Unitat de Sanitat Vegetal a Girona del
Departament d'Acció Climàtica, Alimentació
i Agenda Rural

ENRIC VILAMITJANA

Productor de càrtam a la demarcació de
Girona